خه گورم او خه اورم

د

گل پا چا الفت

Ketabton.com

د نا چاپ شوي آثارو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل

نه پوهېږم: د قدرت څه منظوره وه؟ او دی نړۍ څه احتیاج درلود چه زه ئې د خپلو نندارو او تماشو دپاره را بللم. دغه راز نا اشنا چه نه ئی نوم معلوم وی او نه ئی څوك له احواله خبر وی هېڅوك خپل محفل ته نه را غواړی او نه خپل ښه او بد ورته څرګندوی.

زه هم سره له دی چه د دی عالم ناسته ولاړه دود و دستور، وفا او جفا، رحم او ظلم ښه او بد هېڅ راته نه و معلوم او نه می پدی باب کښې څه تصور او تخیل کولی شو راغلم او د دغه مجهوله بلنه می قبوله کړه. سره له دی چې زما سابقه او آینده هېچا ته نه وه معلومه او نه می چا ته د خپل راتلونکی ژوند په نسبت څه ویلی و، زما په راتګ د خوشحالۍ ډزې وشوې او له هری خوا د مبارکۍ آوازونه پورته شوه. د کلی او کور لوی او واړه ټول خوشحاله و او زما د استقبال مراسم په ډېر ښه شان اجرا شوه.

وګورئ! هغه وخت چه زه د هېڅ نوم خاوند نه وم پخپلو او پردو، ښځو او نرو زما د راتګ زیری کېده او یوه خوا بله خوا د خوشخبرۍ ګلونه وګرزېده. زه هېڅ پوه نشوم چه دا دومره خوشحالی او خوشبینی د څه دپاره او زما ولی دومره ډېر قدر کېده؟

بی له دېنه چه دی خلقو ته جدت پسند ووایو نور به نو څه ووایو؟

هو! دا خلق هر وخت نوی شیان خوښوی او زاړه ردوی، هره ورځ په نوو اشنایانو پسی ګرزی او پخوانی ملګری پرېږدی همدغه سبب دی چه د دوی د بې وفا توب قصې په هر ځای کښې کېږی او هر څوك دوی ته بې وفا وائی.

د همدې دپاره چه دوی هر وخت او په هر شی کښې نوی رنګونه خوښوی زما نه هم د دوی په ولی پوهېږی او لکه یو هوښیار سوداګر وخت په وخت ورته نوی جامی او نوی ټوکی راوړی او د دی زړی دنیا په مخ نوی رنګونه پوری کوی. کله ورته د کاڼو او ګټو بوتان جوړوی او کله ئی د دود و دستور په اصنامو غولوی یوه ورځ ئی په کلیسا کښې او بله ورځ ئی په اتشکده کښې د عبادت دپاره رابولی. همدغه یو انسان دی چه کله زردشت او کله بودا شی یوه ورځ ساحری او بله ورځ فرعونی کوی کله نور سمی لاری ته را بولی او کله خپل ځان له ګړنګونو غورځوی. له کوم وخته چه زه را ویښ شوی یم او خپلی سترګی می غړولی دی تر اوسه پوری می د دنیا پیښی په یو راز نه دی لیدلی او نه یوه شپه د بلی په شان تېرېږی طبیعت او زمانه لکه نازکخیال شاعر هر وخت په ابتکار پسی ګرزی او نوی نوی مضمونونه پیدا کوی. زه هم د زمانې له ابتکاراتو نه شمېرل کېږم او زما مشاهدات هم ټول نوی او تازه مضامین دی. زما په حیات او ژوند کښې تکرار نشته زه هغه نه یم چه پرون وم او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبا دغسې يم لکه چه نن مې ته وينې. که ته په ظاهره نه غولېږې زه هر ورځ بېل افکار او نوی خيالات لرم چه پرون هم نه و او سبا به هم نه وی.

کله چه زه د مور په غېږ کښې وم هغه وخت زه بل څوك وم مګر نن د محيط په غېږ کښې بل راز شوم هغه وخت به مې د مشرانو په ږيره لوبې کولې او خلقو به ښکلولوم مګر نن د خپلې ږيرې واك هم نلرم. هغه وخت زه مور و پلار په غېږ کښې ګرزولم مګر اوس بايد زه دوی په شا وګرزوم او خدمت ئې وکړم. په هغه وخت کښې چه هر څه له ما سره کېدل هغه يو قرض وچه نن ئې بايد ادا کړم.

وګورئ! واړه او کوچنيان هم د قرض په ورکولو مکلف دی مګر څنګه قرض؟

زما وزن په هغه وخت کښې ډېر لږ و مګر نن زما پېټې ډېر درونډ دی او زما له لوئېدو سره سم زما بار هم درونډ شويدی. هو! هر څومره چه يو سړی لوئېږی تکليف ئې هم هماغومره زياتېږی همدغه سبب دی چه نن راځنې مشران اطاعت او کشران شفقت غواړی څوك راځنې ګلې کوی او ځينې راته هيلې او اسرې لری د همدغو هيلو او اميدونو دپاره زه روزل کېدم او زما په زړه کښې هم د اميد رڼا وروړو زياتېدله. که سړی ښه ځير شی دنيا ټوله داسرو او اميدونو هنداره ده چه هر څوك پکښې له لری څه وينې او هغه ئې خوښېږی دی ورپسی هڅه کوی او هغه ورځنې وروړو لرې کېږی په اخره کښې ورپسی د ژوندانه له ګړنګه هم ځان وغورځوی او يوه بل عالم ته ولاړ شی. څوك نه پوهېږی چه داتګ به ترڅه وخته او تر کومه حده وی؟ څنګه به وی؟ او څنګه به شی؟

هر يو پخپل سر د پاسه يوه وريځ وينې چه د ده ګمان پيدا کړېده او دی ورته اميد لری، له دې وريځې کله ږلې اوری او کله بارانونه، په ځينو ځايو شنډه تېره شی او په ځينو ځايو کښې ورځنې سيلابونه وبهېږی. بډايان او شتمن هېڅ کله هيله لرونکو ته دومره څه نه ورکوی لکه چه قدرت او طبيعت ئې د اميد او اسرو خاوندانو ته ورکوی. هر څوك د خپل اميد په رڼا کښې ژوند کوی او د رحمت وړانګې هر وخت د اميد له کړکې د انسان په تياره خونه کښې پريوزی.

اميد د ايمان يو جز دی چه خوف هم ورځنې پيدا کېږی څوك چه اميد نلری هغه خوف هم نلری او نه ئې په زړه کښې د ناکامې ويره او سودا وی. مونږ بايد پخپل مخکښې د اميد رڼا ځانته پيدا کړو، همدغه رڼا مونږ ته د پيشرفت او وړاندی تللو قوت راکوی.

زه خپل اميد تر يوه حده ورسولم زما ځينې ملګری چه د اميد توښه ئې بيخی نه وه په هماغه لمړی مېنه پاته دی. اميد هم لکه عشق او محبت انسان يوه عالی مقام ته رسوی او له توری شپې نه ئې رڼا ته راباسی. اميدونه او اسرې په ژوندانه کښې ډېره ستره برخه لری مخصوصاً لوړ او عالی اميدونه چه د اشخاصو دروازی ته نه راتېتېږی او ذلت نه قبلوی. هغه وخت چه ما پدی لويه نړۍ کښې يوازی خپل پلار او مور پېژندله او ټوله دنيا راته د همدوی د شفقت غېږ ښکارېده د اميد رڼا وروړو زما په زړه کښې زياتېدله او ما ګمان کاوه چه دا نړۍ سر ترسره زما د پلار کور دی او بې له رحم و شفقته نور څه په دنيا کښې نشته. زه نه وم خبر چه دنيا د مارانو او لړمانو ليوانو او پړانګانو ځای هم دی او هغه د شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسونه چه په سر او مخ تېرېږی کله کله د عتاب ځپېږی شی او په مخ لګېږی ما په دغه دنیا کښې دغه راز اضداد ډېر لیدلی او مختلف واقعات راته معلوم دی.

هو! په دنیا کښې عجیب و غریب واقعات ډېر پېښېږی مګر افوس چه یا پټېږی او یا په بل رنګ ښودل کېږی زما د ژوند افسانه هم د دنیا لوی او زاړه کتاب یوه پاڼه ده زه کوښښ کوم چه دا افسانه د حقیقت روح ولری او رښتیا وی مګر تاسی به یو هم دېته حاضر نه اوسئ چه خپل ځان لکه څنګه چه یاست هغسی ښکاره کړئ نو که دا قصه څه زیاتی او کمی ولری ما معذور وګڼئ هیڅ قصه ټوله رښتیا نه وی مګر خلق ئی اوری دروغ لا تر اوسه داسی نه وی رټل شوی چه نه ئی څوك ووائی او نه ئی څوك واوری.

اوس هم ډېر خلق په دروغو پیشرفت کوی او د دروغو په ستاینه لوی لوی خلق له ځانه خوشحالوی. د حقیقت ویل دومره ګران کار دی چه بی له ښاغلی رجب خانه (تصوری انسان) بل څوك دا کار نه کوی. مګر هغه هم خلقو په دومره ځپېږو وهلی چه ونه ئی له یوی لوښتی نه جګېږی او هر څوك پری خاندی. خبره له خبری ولاړېږی زه هم لکه ځینی کسان چه تش ګرېدل ئی مطلب وی او د نتیجی غم ورسره هېڅ نه وی له مطلبه لرِ لری شوم او قصه بلی خواته ولاړه نو بېرته د خپل مقصد ته را ګرزم او د خپل ژوند قصه را شروع کوم مګر نه پوهېږم چه دا قصه له کوم ځایه شروع کړم او تاسی له کومی برخی سره ډېره مینه لرئ. کله سړی د خپل ظلم او بی رحمی قصی کوی خلق ورته توریالی وائی مګر بالعکس د لویو سینو خاوندانو ته بی ننګه او بی غیرته وایی ځینی نور کسان وی چه هغوی ظالمان بد ګڼی او د هغوی کار نامو ته په بد نظر ګوری. زه نه پوهېږم چه ته (د قصی لوستونکی) څوك ئی او څه راز ذوق لری زما مشاهدات ستا د تعجب موجب ګرزی او که عادی درته ښکاری.

هغه وخت چه زه د دنیا له ظلمونو څنی لانه وم خبر، د چنګیز او هلاکو قصی می نه وی اورېدلی د دښمنانو بی رحمی راته هېڅ نه وه معلومه د جنګ او جګړو پاڼی مې نه وی لوستی، د حسد او عداوت اور می په زړه کښې نه و بل شوی د دعوو او دنګلو محکمه می نه وه لیدلی د دنیا مینی راباندی غلبه نه وه کړی، سبائی له خوبه را پاڅېدم سترګی می ومښلی ښکته پورته می وکتل د کور و کلی خلق راته بل راز ښکاره شوه او بل راز سبا می تر سترګو شو، هر سړی به بل ته ورنږدی کېده او په غوږ کښې به ئی څه ورته وویل ورو کوچنیانو به په کوڅو کښې ناري وهلی چه نن ئی فلانکی ... وژلی بل به ویل چه په چاړه ئی حلال کړیدی، ښځو به ویل خدای دی دا کلا او دا پټی درنه پاته کړی زمکه ښه ده که ورور؟ د چا دی څه وکړه خو خپل ځان دی یو ستوی کړ. زه پدی خبرو ښه نه پوهېدم چه دا څه وائی او څوك یادوی له کومی ښځی به مې چه پوښتنه وکړه چه څه شویدی او څه خبره ده؟ همدومره به ئی وویل: (ځې کئې زویه خدای دی دی ووهی) زه به هېڅ پوه نشوم او حیران به پاته شوم چه دا خلق نن ولی داسې خبری کوی چه زه پرې نه پوهېږم او ما نه پوه کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ساعت وروسته د کلی ښځې ټولې شوې او یوه بل کلي ته تللې زه هم ورسره ملګرې شوم او یوه کاله ته ننوتو چه ډېرې ښځې راټولې شوې دي، څوك ژاړي او څوك خبرې کوي ځینې اوږه لمدوي او ځینې په لویو لویو دیګیو پسې اورونه بلوي. د کوټې په مینځکښې څوك اوږد پروت دی او شاو خوائې ښځې ناستې دی لکه بدلې څه وائی او ژاړي.

یوه ښځه چه نوې راغله ژړئې هغه سپینې څادر لرې کړ او په چیغو ئې لاس پورې کړ، زه هم ورنږدې شوم ګورم چه یو سړی په وینو کښې لت پت پروت دی او لکه پسه چا حلال کړیدی یوه ښځه چه د کلې د ملا ښځه ده د کوټې په کنج کښې ناسته ده خبرې کوی او نورو ښځو ورته غوږ نیولې دی هغې ښایسته ډېرې خبرې وکړې خو ماته اوس نه دي یادې چه څه ئې ویل، دومره مې په یاد دی چه شهید شهید به ئې ډېر ویل او د جمعې شپه به ئې هم یادوله.

زه په همدغه ورځ وپوهېدم چه شهید دغه مړی ته وائی چه چا حلال کړیدی او په وینو ککړ دی ځکه چه نورو مړو ته به چا شهید نه ویل، وروسته بیا پدی هم پوه شوم چه دا سړی د خپل ورور له لاسه وژل شویدی یعنی وروړئی غلو ته پیسی ورکړیدی چه هغه مړ کړی او مال ئی ده ته پاته شې دې خبرې زه وډار کړم او هره شپه به مې غله په خوب کښې لیدل ما سره به هر وخت سودا وه چه غله په پیسو باندې خلق وژنی او یو ورور د بل ورور د وژلو دپاره غلو ته پیسی ورکوی.

کومه شپه به چه ما ته خپل پلار پیسی راکړې وی زښت ډېر به ډارېدلم چه غله خبر نشی چه د ده په جیب کښې پیسی دی بیا به مې ویل، څه! غله خو زمونږ مریدان دی او هر وخت مونږ ته شکرانی راوړی او دعا رانه غواړی بیا به راته سودا پیدا شوه چه هغه نور غله چه د فلانکی صاحب مریدان دی هغوی رانشی او ما په پیسو مړ نکړی. یوه بله ورځ چه یو سړی زمونږ حجرې ته راغلی و او ما ته ئې څه پیسی راکړې خلقو به ویل چه دی د غلو مشر دی او هر وخت خلق په پیسو باندې وژنی، ما به په زړه کښې ویل دی چه په پیسو باندې سړی وژنی نو ما ته ئې ولې خوشې په خوشې دومره ډېرې پیسی راکړې، بیا به مې ویل دا پیسی ئې چه ما ته راکړې اوس په نورې پیسی ورسره نه وی او کوم بل سړی به مړ کړی چه له هغه نه پیسې واخلې. خلقو به ویل چه دی د سیدانو ډېر تابع دی او د لوی ځوان(حضرت عبدالقادر جیلانی قدس سره) په نامه ډېرې شکرانې د ده نمسیانو ته ورکوی، زه به پدی خبرو ډېر خوشحاله شوم چه ښه ده غله خو زمونږ د نیکه تابع دی او له مونږ نه وېرېږي.

زه هغه وخت په څه نه پوهېدم نو هر څه به مې چه په زړه کښې وګرزېدل هغه به مې ویل، یوه ورځ مې له خپل لالا (سپین ږیری خدمتګار) ځخه پوښتنه وکړه چه لالا دا لوی ځوان هم د غلو مشرو، چه غله ئې دومره تابع دی او مونږ ته د هغه په خاطر دومره ډېرې پیسی راکوی هغه راته ډېر په قار شو چه پام کوه! بیا داسې خبره ونکړې چه ډېر وبال دی او سړی ډېر ګنهکارېږي. زه پوه شوم چه خدایږو ډېره بده خبره مې کړېده چه لالا راته دومره په غصه شو، نو پخپله خبره ډېر پښیمانه شوم او زښت ډېر ووېرېدم، وروسته لالا پخلا کړم او راته ئې وویل لوی ځوان په خدای باندې ډېرګران او د خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازولي دی په کوم ځای کښې چه غله ايسار شي او سخته پرې راشي نو چه لوی ځوان ياد کړې سمدلاسه ور رسيږی او خدای ئی ساتی. ده دا خبرې همدغسې کولې او ما ورته غوږ نيولی و ځکه چه ما دغه قصې کله نه وی اورېدلې او د قصو ډېر شوقی وم، هره شپه به د تناره په غاړه ناست وم او ښځوته به مې زارۍ کولې چه ما ته قصې وکړی خو دا د لالا قصې راته چا نه وی کړې او زه نه وم خبر چه لالا هم په قصو باندې پوهېږی. پس له دی به هره ورځ لالا ته ورتلم چه ما ته د لوی ځوان قصې وکړه لالا اول راته د هغه د ژرنډګرې قصه وکړه او دی قصې ته ډېر خلق راغونډ شوه چه زموږ ژرنډګرې هم حاضرو. لالا وويل د لوی ځوان يو ژرنډګری و، چه له خلقو نه به ئې زښت ډېر مزد اخيست د ده پاوی نيم چارك و او چارك ئی نيم من و هر چا به چه د ده ژرندی ته غنم راوړل په دغو كاڼو به ئی تربينه مزد تاله او د خلقو غنم به ئی چه تلل د هغو دپاره ورسره نور سپك او كچه كاڼی و چه لږ غنم به ئی ډېر خيژول. د ژرنډګرې ټول عمر دغه كارو چه خلق وغولوی او غلا وكړی. دا ژرنډګری چه مړ شو او په قبر كښې ئی كېښوده فی الحاله ورته نكير منكر حاضر شوه چه د اور ګرزونه ئی په لاس كښې و او له ده نه ئی پوښتنه كوله چه رب دی څوك دی؟ پيغمبر دی څوك دی؟ او د چا په دين ئی؟ ژرنډګرې په دی خبرو خبر نه و او ويل ئې زه نور نه پوهېږم خو د لوی ځوان ژرنډګری يم چه د پاو په ځای مې نيم چارك مزد اخيست او د چارك په ځای نيم من. تر څو چه مړكېدم زما دغه كار و او بې له حضرت غوث الاعظم نه بل څوك نه پېژنم پدی وخت كښې ملايكو ګرزونه پورته كړه چه دی پرې ووهی ژرنډګری وويل يا غوث صاحب رارسيږه!

هغه فی الحاله ور ورسېده او ګرز ئی په هوا كښې ونيوه چه زما له ژرنډګری سره د چا كار نشته او دی له دی سوال او جواب خخه معاف دی ملايكو ويل موږ مجبور يو چه له هر چا نه دغه تپوس وكړو او د خدای له لوری موږ ته همدغه شان امر شويدی لوی ځوان ورته وويل هغه وخت چه پاك خدای له تاسو يعنی ملايكو سره مشوره كوله چه زه په زمكه كښې بنيادم پيدا كوم او تاسی وويل چه هغه خونونه او فسادونه كوی آيا تاسی له هغه نه ښه پوهېدلې؟ او د انسان كارونه تاسو ته زيات معلوم و؟ تاسی ماته دغه جواب راكړئ او بيا زما له ژرنډګری پوښتنی وكړئ دلته ملايكی بې جوابه شوی او د پاك خدای حضور ته عرضی ورغلې چه موږ لوی ځوان د خپل ژرنډګری سوال و جواب ته نه پرېږدی او له موږ نه دغه شان پوښتنې كوی د لوی خدای له حضوره ورته امر وشو چه تاسی له هغه سره غرض نلرئ هغه زما د محبوب ژرنډګری دی.

دا قصه چه تمامه شوه د مجلس ټولو خلقو وويل په رښتيا چه لوی ځوان د خدای نازولی دی او د خدای په دربار كښې ډېر قدر لری، ده ته خدای همدومره مرتبه او درجه وركړی وه چه د دولس كالو غرقه ببړی ئی له دريابه را وايستله. دلته زما دپاره بله سودا پيدا شوه چه د غرقې ببړی قصه به لا څنګه وی؟ خو ښه و لالا په قصو راغلی و او زما له خواهش نه د مخه ئی دا قصه هم شروع كړه چه يوه كونډه ښځه وه او يو څوی ئې درلود هغه چه ځوان او ځلمی شو مور ئې ورته كوزده وكړه او خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې وروسته ئې واده شروع شو د کونډې ځوی خپله ناوې په بېړۍ کښې سپره کړه او کور ته ئې راوستله پدې وخت کښې نا څاپه اه کومې خوا مخالف باد راوالوت او بېړۍ له ډول او سرنی او ناوې سره په سند کښې غرقه شوه کونډه چه له دی قصی خبره شوه له ډېره غمه لېونی شوه او شپه ورځ به ئې ژړل په آخره کښې له کوره ووتله او د بزرګانو په در بار کښې به ئې چیغې وهلې او ټول خلق ئې نارامه کړی و. پس له دولس کالو چا ورته وویل چه ځه! لاړ شه! لوی ځوان ته عرض وکړه د هغه په دعا باندې ډېر ډېر کارونه کېږی او سوالونه ئې د خدای په دربار کښې قبلېږی بوډۍ لاړه او لوی ځوان ته په ژړا شوه او خپله قصه ئې ټوله ورته وکړه لوی ځوان ورته وویل اوس وخت ډېر تېر شوی پس له دېنه هېڅ نه کېږی ته خپل خدای ته صبر وکړه خدای به ئې په اخرت کښې اجرونه درکړی.

بوډۍ په چیغو او کوکو لاس پوری کړ چه ستا له درباره هېڅوك نا امیده نه دی تللی او د هر چا مراد دلته تر سره شویدی زه هېڅکله له دی درګاه نه نه ځم او په همدې خاورو کښې به رغړم د کونډې چیغو او فریادونو د لوی پیر مهربانی را وخوځوله او کونډې ته ئې په ډېر جوش دعا وکړه یو ساعت وروسته د خدای په امر د سیند له مینځه بېړۍ را ووتله او هماغه خلق له ډول و سرنی سره امانت و سلامت را ووتل د ناوی په سر باندی هماغه دړۍ ایښې وی او هېڅ تغیر پکښې نه و راغلی دغه خلق ټول د سیند مایانو او کبانو خوړلی و مګر پاك خدای د لوی پیر په دعا د مایانو له خولو را و اېستل او بېرته ئې ژوندی کړه دلته ما له لالا نه پوښتنه وکړه چه هغه ورځ چه د فلانی مور مونږ کره راغله او زمونږ نغری ئې ښکلول هغې وویل لویه ځوانه که دی د دولس کالو غرقه بېړۍ اېستلی دی زما ځوی به هم له بندی خانی را وباسی، هغې نو همدغه بېړۍ ښودله لا لا وویل هو! همدغه بېړۍ ئې یا دوله او په همدغه امید خلق تاسی ته راځی او ستاسی دعا اخلی. د کوچنیتوب نا پوهی وه زه په ښو او بدو ښه نه پوهېدم او بېعقله وم بیا می لا لا ته وویل دا خلق نو د مایانو له خوله څنګه را ووتل هغه مایان چه دا خلق ئې خوړلی و دا دولس کاله په هماغه سیند کښې پاته و او چا نه و نیولی؟

دا دومره ډېر دروغ څنګه خلق منی او غوږ ورته نیسی لالا دا ځل ډېر په قار شو، نږدی و چه ومی وهی خو خلقو ایسار کړ چه خیر دی وړوکی دی نه پوهېږی، پس له دېنه بیا ما له چا نه پوښتنې نشوی کولی او ډېر اعتراضونه ډېری سوداګانی به راته پیدا شوی مګر اظهار به مې نشو کولی او په مجلس به غلی او چوپ ناست وم ځکه چه لالا راته هر وخت ویل واړه باید د لویو په مخکښې خبری ونکړی او په ادب ناست وی، وروسته تر دی به می د لالا او نورو خلقو په خبرو کښې خبری نه کولی او هر څه به می چه اورېدل هغه به راته صحیح ښکارېده، ټول ورځ به می د بزرګانو قصې اورېدلی او په آخره کښې به ما هم خلقو ته ښې ښې قصې کولی، کله کله به ښځې هم را ټولې شوی او زما قصو ته به ئې غوږ نیولی و زما په خبرو کښې به هم چا خبر ی‌نشوی کولی او ما ته به په لړه خبره ډېر قهر راغی او ښیرا به می وکړی خلق زما له ښېراو نه ډېر ډارېدل او زما لاسونه به ئې ښکلول دوی به ویل چه ټول سیدان همدغسی ژر ژر په قارېږی خدای دی سړی د دوی له قهره ساتی دعائی نه لګېږی مګر ښیرائی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټك و پټرې وې. خبره بيا رانه بلې خوا ته ولاړه د غلو او شهيد قصه نيمګړې پاته شوه زه بايد دا قصه پوره کړم او اخر ته ئې ورسوم. پدې قصه کښې د سکه ورور ظلم او د پلار بيرحمي بيا نېرې له دې قصې نه د دې وخت مسلماني او د دې زماني وروري، د حاکمانو او ماموانو بې غورې څرګندېږي.

تاسې زړه مه تنګوئ زه به تاسې حقايقو ته ملتفت کړم او د خپل کلي او کور مظالم به دروښيم هغه شهيد چه پخپلو وينو کښې لمبېدلې و يوازې نه و يو بل سړې هم ورسره په يوه چوړکې حلال شوې و چه هغه د ده مزدور او خدمتګار و. هغه بله هېڅ ګناه نه درلوده او يوازې پدې جرم ووژل شو چه غله ئې وپېژندل او د دې احتمال موجود و چه سبا ته به رښتيا او حقيقت ووائې.

هغه څوك چه له غلو سره اشنا وې يا هغه سړې چه رښتيا او حقيقت بيانوې بايد ووژل شي او ژوندې پاته نشې. دغه دوه تنه په يوه شپه پخپل کور کښې شهيدان شوه مګر يو هم په دغه جرم بندې نشو او نه پکښې څوك په لښته ووهل شو ځکه چه عارض او مدعي موجود نه و او د خلقو له خوا هم قاتلان ونه ښودل شوه. دغه رشوت خواره حاکمان او علاقه داران پخپلو چوکيو او قاضيان و مفتيان د شريعت په مسند ناست و. دوې ټول د قتل ځاى ته حاضر شوه او په هغه ټغره کښېناستل چه خونيان هم ناست و، هغوى ته ئې د مړو دعا هم وکړه.

خلق ښه خبر و چه قاتلان د شهيد له ورور د دوه قتلونو پيسې غواړې او هغه د يوه قتل پيسې حقې ګڼې او د دې بل قتل په حق الزحمه کښې د شهيد د کاله طلا ګاني او د ښځو ګاڼې مجرا کوي چه غلو د ښځو له غاړو او لاسونو په زوره اېستلې وې.

ته به وائې چه يو ورور څنګه د بل ورور په وژلو پيسې ورکوى مګر که تا پدې وطن کښې شپې کړې وې نو ډېر تعجب به ونکړې او بې شاهدانو به دغه خبره ومنې.

پښتانه هر وخت خپل او خپلوان وژنې او پخپلو چړ و حلالېږي زمونږ دغه شهيد هم د خپل ورور له لاسه ووژل شو او پلار ئې هم په دغه قتل کښې شريك و. کله چه د شهيد پلار (مشر خان) مړ کېده نو د کلي ملا صاحب او څو تنه سپين ږيرى ئې د وصيت دپاره را وغوښتل چه تاسې شاهدان اوسې زه خپل ټول مال کشر ځوى ته تمليکوم او مشر ځوى مې زما په مال کښې څه برخه نلرى ملايانو وويل ستا وصيت او تمليك د مرض په وخت کښې دې او شريعت ئې نه منې مګر مونږ به ورته يوه لاره او روايت پيدا کړو چه په شريعت باندې دا خبره برابره شي که څه هم له شرع مخالف کار دې او د وارثانو محروول خپل ځان د خداى له رحمته محروول دى. خان پدې خبره ډېر خوشحاله شو او ملايانو ته ئې سپينې پګړې په سر کړې.

هغوى قلم او کاغذ واخيست د خان ټول نقد و جنس مال ئې چه په لکونو روپو قيمت ئې درلود په دوه زره روپو ئې د خان په کشر ځوى خرڅ کړ او دوى پرې شاهدان شوه.

په دغه شرعي حيله دوى د خان ټول جايداد دوه زره روپۍ وګڼلې او د خان ميراث ئې همدغه پيسې وګڼلې چه بايد پس له مرګه د خان په وارثانو تقسيم شي او هر څه د خان کشر ځوى ته پاته شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حیله د ملا صاحبانو په فتوی جوړه شوه او کاغذ ولیکل شو خان دوه ورځې پس پټې سترګې اخرت ته ولاړ او د خپل دغه کار عاقبت ئې نه لیده ځکه چه متاسفانه په دواړو سترګو ړوند و او څه ئې نه لیدل. د ډېر تعجب خبره ده چه د ړانده خان په نظر کښې یو ځوی لکه یوسف ښکلی اومنلی او هغه بل ورته پردی او بیګانه معلومېده که څه هم دواړه د یوی مور او یوه پلار زامن و او سکنې ورونه بلل کېده. خیر بې سترګو پلرونه همدغسې کوی مګر ګورو به چه دواړه ورونه پس د ده له مرګ څه کوی؟ هر کله چه د خان د تکفین او تجهیز مراسم او د فاتحې خبره خلاصېږی، مشر ورو د خپل کشر ورور سره د میراث دعوه کوی هغه د ملا صاحبانو او سپین ږیرو په امضأ د پلار خط را باسی چه ټول مال ئې په دوه زره روپو په ده خرڅ کړیدی او هغه دوه زره هم په کفن او اسقاط لګېدلی دی، مشر ورور حیران شو چه څه وکړی؟ او خپل حق څنګه ثابت کاندی؟ پس له فکره د هغه بل کلی ملا صاحب ته ورغی او له هغه نه ئې روایت وغوښت هغه ملا صاحب د خان مشر ځوی ته مسئلی پیدا کړی چه دا بیع صحیح نه ده ځکه چه یو خو غبن فاحش دی او بل دا چه د خان نغدې روپۍ هم په زر هاؤ دی چه له ډېرو اجناسو سره په دوه زره روپۍ د خان په کشر ځوی خرڅې شویدی او دغه شان بیع باطله ده چه د فقه په معتبرو کتابونو کښې څه جواز نلری. د خان دواړه زامن پخپل مینځ کښې د دنیا په هڅوکو ونښتل او فیصله ئې ملایانو په راز راز مسایلو پیدا کولو ورځ په ورځ ګرانوله د دوی مخالف د پنځو تنو مسلمانانو په وجه چه د خیر خواهۍ په ډول په مینځګښې ګرزېدل ډېر شدید شو په اخره کښې د خان کشر ځوی له خپلو دوستانو سره مشوره وکړه هغوی وویل دوه زره روپۍ باید ملنګ خیلو ته ورکړو چه ښکاته ئې مړ کړی او له شره ئې خلاص شو پدی خبره کښې کشر خان څه قدر غلی شو او فکر وېووړ. د مرګ خبره البته څه اسانه خبره نه ده او اورمرو پکښې سړی څه قدر متردد کېږی. د خان ناظر ډېر عکاك و او پوه شو چه خان پدی فیصله کښې چرتی شو او فکر وېوړ نه چه دا خبره رد کړی او بل فکر وکړی. په همدغه موقع کښې یوه سپین ږیری غړ کړ چه بې له دېنه بله چاره نشته که مونږ دا کار ونکړو هغه ئې کوی او همدغو غلو ته د کشر خان په وژلو پیسی ورکوی دلته د کشر خان په زړه کښې سودا پیدا کېږی او ملا صاحب ته مخ اړوی ملا صاحب وویل که څوك د چا د مرګ اقدام کوی نو مرګ ئې روا دی او د ځان مدافعه لازمه ده (اقتلوا الموذی قبل الایزأ) زمونږ ملا صاحبان چه په عربی څه ووائی نو بیا پکښې د شك او تردید مجال نه دی او بی تحقیقه ئې هر څوك منی.

کشر خان چه له یوی خوا د سپین ږیر و او هوښیارانو مصلحت ولید او له بلی خوا د قتل فتوا هم صادره شوه خپل خیر ئې د ورور په قتل کښې ولید او غله ئې را وغوښتل.

غله د ناظر اشنایان او خپلوان هم و او بې له پیسو نه هم د چا په وژلو نه و ایسار نو چه دوه زره روپۍ هم ورکړی شی او د ناظر لحاظ هم ورسره وی پدی قتل کښې به ولی ځنډ او معطلی پېښېږی.

غله ښکاه ته ځی او د خان د مشر ځوی په کاله لوېږی هغه چه غله وینی او پوهېږی چه هېڅ نشم کولی غلو ته عذرونه او زاری کوی مګر د غلو او داړه مارو زړونه مونږ غوندی نه دی او له تورو کاڼو نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم کلك او سخت دی د هغوی دپاره وژل او حلالول هېڅ نه معلومېږی. خان که هر څومره وعدی وکړی چه زه به هېڅکله د میراث دعوه نه کوم او د خپل ورور نوکری به کوم چا په ده باندی رحم ونکړ او په پخه چاړه ئی حلال کړ. د خان نوکر چه له کوره د بهر وتلو اراده وکړه هغه ئی هم را ونیو او همدغه معامله ورسره وشوه یعنی دواړه د جمعی په شپه شهیدان شوه. سبا ته چه په کلی کښی رڼا شوه او خلق په کوڅو کښي وګرزېدل هر څوك له کیفیت نه خبرو چه بیګا څه وشوه او د چا په امر وشوه؟ ته به وائی د اسمان ملایکو ټول خلق خبر کړی و او د لویو وړو، ښځو او نرو غوږو ته دا خبره پوره رسېدلی وه چه پدی قتل کښي څومره پیسی ورکړی شوی او دا کار چا د چا په وسیله او ذریعه وکړ. دا خبره دومره رسوا شوه چه کاڼه او ړانده هم پری خبر شوه او ښځو به د ګودر په غاړه همدغه خبری کولی مګر حاکم او علاقه دار، قاضی او مفتی خدای داسی کاڼه او ړانده کړه چه هیچا ته ئی هېڅ ونه ویل او حق العبد څه چه حق الله پسی هم ونه ګرزېدل. توبه خدایه خدای هېڅکله دغسی نه کوی دوی رشوت او پیسو دغسی کړه هغه پیسی چه غلو اخستی وی دوی هم واخستلی او لمر ئی په ګوته پټ کړ. دوی هم غله و مګر هغه نورو د شپی غلا کوله او دوی په رڼا ورځ. د اولس خلق هم غله شوه او غله ئی پټ کړه په تحقیقاتو کښی ئی وویل مونږ مسلمانان یو دروغ نشو ویلی او په ناحقه څوك نشو ښودلی مونږ غله او قاتلان نه پېژنو، مقتول له هیچا سره دښمنی نه درلوده چه مونږ ئی معرفی کړو. پدی خبرو باندی د کلی سپین ږیرو او مسلمانانو ګوتی ولګولی او دسخطونه وشوه.

هېچا دا ونه ویل چه د دواړو وروڼو تر مینځ څومره مخالفت و او دښمنی ئی کوم حد ته رسېدلی وه د حاکم هم هېر شوی و چه دواړه وروڼه هر وخت حکومت ته د څه دپاره راتله او یوه د بل په حق کښی څه ویل. د مقتول صغیر ځوی پیغله لور او کونډه ښځه پاته شوه، هغه مال چه د مقتول په کور کښی و غلو وېوړ او یو څه جز ئی شیان پاته شوه. زمکی ګلاګانی ژرندی پایکوګانی، د غلو ګوداmونه نغدی روپۍ او فرش و ظرف هر څه د مقتول ورور ضبط کړه. اوس به ګورو چه له ورثه ؤ سره څه کېږی او دغه مظلومان د چا رحم او کرم ته سپارل کېږی؟ دا خبره د محکمی قاضی صاحب ته مفوضه وه چه باید د صغیر غم وخوری او هغه لږ غوندی مال چه صغیر ته پاته دی له صغیر سره ئی یوه صالح متدین او خیر خواه وصی ته وسپاری چه په ښه سړیتوب مشهوروي او له خدایه ډارېږی.

هو! د شرع له خوا قاضی صاحب پدی مؤظف دی چه باید ډېر ښه سړی د صغیر دپاره وصی مقرر کړی چه هغه د ډېر رحم او ډېری عاطفی خاوند وی او د یتیم مال نه خوری په همدغه اساس د صغیر تره وصی مقرر شو او صغیر له خپل مال سره د پلار قاتل ته وسپارل شو، د صغیر مور خو د هغه کونډه وه او د پښتنو په عرف کښی ئی له بل چا سره نکاح نه وه روا ځکه ئی په عدت کښی د کلی سپین ږیری او ملا را وغوښتل او نکاح ئی پری وتړله. خپله پیغله وربره ئی هم خپل کورته راوستله چه د ده په قبضه کښی وی او پخپله خوښه ځانته کوم مېړه پیدا نکړی. په صغیر باندی نه پوهېږم څه وشوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او څه ورپېښ شوه خو څو ورځې وروسته ئې مړی له کلا را ووت او د پلار پخوا کښې خښ شو پلار خوئې شهید و مګر دغه شهید زاده ته چا شهید نه ویل ځکه چه د جرح علامات نه و موجود او په دوا باندی مړ شوی و. هماغه کار چه غله او داړه مار ئې کوی ځینی طبیبان ئې هم کوی او له هغوی نه په وژله کښې کم نه دی مګر د دوی دلاس مړی د شهیدانو درجه د خلقو په نزد نلری. د صغیر مور د دی لامله چه د مینی او محبت په اثر چا پری نکاح نه وه تړلی بلکه د ضرورت او مجبوریت په سبب د خان په نامه شوی وه او مصلحت دا نه و چه له دغی ښځې څخه خان اولاد ولری ځکه چه د خان د ګرانی او اصلی ښځې اولادونه ډېر و نو (کا المعلقه) په کاله کښې ناسته وه او د کور خدمت دپاره وه مګر پخلی ئې نشو کولی چه په کټو کښې زهر وانچوی مګر ځای به ئې جارو کاوه او ناولی کالی به ئې مینځل د همدی لامله نشم ویلی چه د دی ښځې لاس د خان په کالیو نه دي لګېدلی ځکه چه د مینځلو په وخت کښې ئې د هغه ناپاکه چامې په لاس کښې اړولی را اړولی دی.

خان دغی ښځې ته هېڅکله نه کتل او داسی رویه ئې ورسره نیولی وه لکه چه اوس ئې هم د وورو کړه وی او بل راز کتل ورته له عفت او عصمت نه مخالفه خبره وی. زمونږ خان ډېر دینداره سړی دی او پردی ښځې ته نه ګوری مګر بې مېره خدمتګاره ئې خوښېږی او ځان پری چاپی کوی. دا ښځه کله خان بام ته هم نه ده پری ایښی چه بهر دنیا وګوری او ځوك ووینی یائی ځوك ووینی. د دی ښځې پلو پس له هغی شپې چه غله او خونیان په کور را ننوتلی و بیا چا نه دی لیدلی او نه د چا لاس د دی په لاس لګېدلی دی. په هغه شپه خوئې البته غلو له لاسونو بنګړی ایستلی دی او د غاړی ګاڼه ئې هم ورته نه وه پری ایښی. زمونږ خان د خپلی وربرې په باب کښې هم ډېر فکر وکړ چه څنګه ئې کړی او چا ته ئې ورکړی. ریباران خو ډېر راتله مګر خان ته خدای ډېره دور اندیشي ورکړېده او ډېر لری ګوری، دومره لری هم نه چه اخرت ته وګوری مګر د دنیا په کارو کښې ئې نظر تر ډېر لری ځایه رسېږی. دی پدی پوهېده چه که دا ښکلی پیغله د کوم نارینه پښتون کور ته لاړه شی او په هغه کښې د جرئت او شجاعت جذبه موجوده وی نه چه کومه ورځ د دی نجلۍ د پلار انتقام واخلی یا په میراث دعوه او جګړه وکړی نو ځکه ئې یو بې ازاره او مړیی زوم ولټاوه چه د ده په مخکښې کله زړوره خبره هم ونکړی. د خان له تالو نه د هغه په کور کښې تر اوسه کوم اولاد هم پیدا نشو چه د ده له اولاد سره د پلار او نیکه دښمنی تازه کړی. تاسی ګمان مه کوی چه دا کومه خیالی افسانه ده او لیکونکی له ځانه خبري جوړوی، ما تعهد کړی چه رښتیا به وایم او څه می چه لیدلی هغه به بیانوم. دا قصه زمونږ د کور او کلی یو واقعی سرګذشت دی او اوس هم لا خاتمه نه ده موندلی هغه کونډه اوس هم لکه معلقه ناسته ده او د خان وریره اوس هم ژوندی ده او خان سلامت هم حیات لری، پدی خبرو لا دومره وخت نه دی تېر چه د زمانی په مرور ځانګی او ښاخونه پیدا کړی او مبالغی پکښې وشي. زه پدی قصه کښې یو طرفه قضاوت هم نه کوم او نه له عناد نه پکښې کار اخلم له دی سړی سره که څه هم د خدای دپاره بغض لرم مګر محاسن ئې نه پټوم او وایم چه دی په کور او کلی کښې په ډېری

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديندارۍ او ښه سړيتوب مشهور دی او ټول خلق ورته حاجي صاحب وائی. دی وروسته د ورور له وفاته حج ته هم ولاړ او حاجي صاحب شو. حاجی صاحب هيڅکله د قرآن کريم تلاوت نه قضا کوی او پنځه وخته مونځ په مسجد کښې په جمع کوی که څوك ووائی چه په لس کالو کښې به ده يو لمونځ هم نه دی قضا کړی وئی منئ ځکه چه په لمانځه ډېر ټينګ دی او هغه وخت چه د ده ورور ژوندی و هم په لمانځه باندی کلك و. حاجی صاحب هغه عملونه چه ډېر لږ ګناه پکښې وی بد ګڼی په چلم باندی ئی کله خوله نه ده ايښی او نه ئی کله نسوار په خوله کښې اچولی دی. دوه يا درې کاله ئی څه پيسی د ذکات په نامه خلقو ته ورکړی مګر وروسته ئې پيسی د غلی د قيمتی په وجه ډېرې زياتی شوې او زکات اېستل ورته ګران کار معلوم شو.

حاجی صاحب زښته ډېره غله اخلی چه زرو خروارو ته به رسيږی، دا غله دی د کال تر اخره ساتی او د ډېرې قيمتی په وخت کښې په ډېر ګران نرخ خرڅوی هغه وخت ئی هم په نغد و نه ورکوی او تر يوه کاله ئی پور ورکوی په همدغه سبب ئی خلق يو په يو نيم يو په دوه له موجوده نرخ نه ګرانه اخلی که د نورو په شل خرڅيږی د ده په دېرش ځی. د ده دا عادت دی چه نغدی روپۍ هم په کور کښی نه ساتی او په ګرويوئی بندوی. ملا صاحب ده ته د ګروۍ په نامه سودا هم روا کړيدی يعنی بيع جايزی ورته وائی علاوه پدی ئی يوه بله خبره هم ورته په غوږ کښی ايښی ده چه د ګروۍ په پيسو زکات هم نشته ځکه نغدی روپۍ په کاله کښی نه ساتی او ټولی په ګټه بندوی چه غاړه ئی بنده نشی.

د همدی لامله ډېر ځله د ګروۍ ګټه په اصل ګروۍ زياتوی او په دوه کالو کښی ئی پيسی دومره شی چه بايد د زمکی خاوند قطعی او بيع بات قباله ورکړی.

دا قصه نوره په همدغه ځای پرېږدم زمونږ حاجی صاحب به نور د يادولو حق نه لری ځکه چه هلته نور هم ځينی خانان او ملکان شته چه ډېر خلق ئی بی تيغه او په تېره تېغ حلال کړيدی او عالم ئی په سره اور اړولی دی که څوك دغه مظالم ليکی نو خانان او ملکان لا څه کوی چه د پاچا صاحبانو کارنامی هم په يوه کتاب کښی نه تماميږی او دغه چنګيزی افسانه نه خلاصيږی. د اولس حال او د دوی د مشرانو رويه له همدغی يوی نمونی څه معلومېدلی شی. زما مدعا دا نه ده چه تاسو ته د ظالمانو اعلی او کامله نمونه وښيم چه په سل هاؤ تنه ئی وژلی او ډېری مېرو ښی ئی په جبر او زور په دار اسلام کښی خپل کور ته ننوېستلی دی. زما مطلب دلته همدغومره دی چه د يوه متدين مسلمان او لمونځ ګذار حاجی مسلمانی لږ غوندی ښکاره کړم او هغه په همدغومره تذکر معلومېږی.

د دی قصی د بيان باعث دا نه و چه ظلم او بی رحمی پکښی ډېره زياته ده بلکه دا د يوه ښه سړی حکايت و او زما په حيات کښی لمړۍ واقعه وه چه زه ئی د دی خلقو ظلمونو ته ملتفت کړم او په کوچنيتوب کښی ورسره اشنا شوم. نو دا قصه د ظلم او جبر لوړه او کامله نمونه مه ګڼی ځکه چه دا خو د دوه ورونو د وروروولۍ مقابله ده او ورور وژل څه دومره نا اشنا خبره نه ده دلته ډېر کسان د خپلو ورونو له لاسه څوك په مال او دولت ځينی نور په ښځو وژل شويدی او ځينو خپل پلرونه په قتل رسولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي د دې قصې کيف په دغه حصه کښې موجود دی چه د داستان پهلوان يو داسی ديندار مسلمان او نيك سړی دی چه د جمعی په لمانځه کښی تل په اول صف کښې ځای لری او په ختمونو کښی مدام د حافظ جی شاته ولاړ وی. پدی ځای کښی بايد تاسو ته دا سودا پيدا نشی چه دغه شان ظلمونه په يوه داسی ځای کښی چه حاکمان او کوتوالیان موجود وی څنګه پيدا کيږی او ولی ئی څوك مخه نه نيسی؟ نو دلته به د دغه ځای د کوتوال په باب هم يو څو خبری وکړو. دا عادت دی چه څنګه غر هغسی کربوړی زمونږ کوتوال چه د امنيت ساتلو مسئول او د جرايمو او جنايتونو مخه نيوونکی و يو عادی سړی نه و او فوق العاده استعداد ئی درلود چه بايد سړی ورته ګوته په غاښ کړی. د ده مهارت او چالاکی په بده لاره کښی صرفېده او د ده له پوهی نه ډېر فجايع پيدا کېده. څومره غله او خونيان چه هلته موجود و ټول د ده په ځای را غونډېده يو وخت دی پخپله د يوې داړی مشر و. ده په قلم باندې ډېرې غلا ګانی کولی شوې او په ژبه ئی ناحقی خبرې حقې ښکاره کولی. غله او پوليسان دواړه د ده په لاس کښې و او غلاګانی به هم د ده په امر کېدلی. د ده دا کار و چه داړه به ئې په يوه ماړه کور وغورځوله او د غلا په مال کښې به ئی په سلو کښې يو سل و پنځوس خپله برخه اخستله. تعجب مه کوئ! کله به ئی داسی هم وکړه چه د سلو روپو په غلا کښې به دوه سوه د ده وې ځکه چه په هره غلا کښې نيم برخه د ده وه مګر سبا ته به ئی چه بی ګناه خلق ونيول او بنديان به ئی کړه له هغوی نه به ئی هم په رشوت کښی ډېر څه واخستل نو د غلو به نيمه وه او د ده به لکه ابیـ يوه نيمه شوه. ډېری داړی به ده د دی دپاره غورځولی چه خپل مدعيان او مخالفين پکښی ونيسی او زاړه انتقامونه واخلی. کله به چه د ده په منطقه کښې غلا ګانی ډېری شوی او دا خبره به اوچته شوه چه د هغه بل ولايت د کوتوال په منطقه کښې ډېره غلا نه کيږي نو بيا به يې داړه مار هلته وليږل چه په هغه ځای کښې لاس واچوي ام يو څو داړې هلته وغورځوي چه د ده داړه ماري پکښې ورکه شي. د د مشورې په مجلس کښې هم ډېری غلا ګانی کولی او د تحقيقاتو پاني به ئی بيخی په بل راز ولوستلی او ډېر حقايق به ئی پکښی پټ کړه يعنی په ژبه به ئی هغه څه ولوستل چه په پاڼو کښی به نه و بلکه عکس به ئی و. دی هيچا په غلا ونه نيوه او تر اخره چا دا تميز ونکړ چه دی کوتوال نه دی غل دی.

د ده په وخت کښې ځينی جرايم په اولس کښی کم شوی و ځکه چه ښکلی به ټول په يوه بهانه کوتوال له ځان سره ساتل او کور ته به ئی نه پرېښودل. د ده زيات حرص نور خلق له اخلاقی جرايمو څه قدر ته محروم کړی و د ښځو محبس به تل ډك و او ځينی بيګناه ښځی به هم په دسيسه دغه محبس ته د ګناه دپاره را وستلی شوی. يوه شپه چا د ښار ستر مشر ته وويل چه يوه ښځه په محبس کښی نشته او مدام د کوتوال په کور کښی وی ځينی نوری کله هلته او کله دلته وی هغه را روان شو چه محبس وګوري مګر په هماغه آن کوتوال ته تيلفون وشو چه د زندان ښځی شماری ته بايد خبر اوسی کوتوال د دی په ځای چه هغه ښځه له کاله نه محبس ته وليږی يوه بله ښځه د هغی په عوض په محبس کښې داخلوی او تعداد پوره کوی يعنی د يوه ساعت دپاره هم بيلتون نه قبلوی او پردی ښځه له خپل کاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه نه باسي. دا محبس ډېر اسرار او ډېر فجايع لري زه د دی په ځای چه دغه اسرار ښکاره کړم دا بهتره بولم چه پټ ئی کړم او په یوه اشاره اکتفاً وکړم.

هغه وخت چه دغسی کوتوال موجود و د مملکت مشران او دواك خاوندان هم دغه راز خلق و او دغه شان خلق ئی خوښ و. کوتوال خو به په حیلو او دسیسو یوه ښځه په محبس کښی واچوله او بیا به ئی په پټه پخپل کور کښی ترېنه ناجایزه استفاده کوله مګر سترو واکدارانو دا هم کولی شوه چه یوه مېرو ښه له خپل مېره نه خلاصه کړی او په ډول و سرنی ئی خپل کور ته راولی نکاح پری وتړی. دغه شان واقعات ډېر پیښ شویدی او پدی هېواد کښې ئی خپل ابتکار بایللی دی. که داسی قصې په یوه بل وطن کښی پیدا شی او یو لیکونکی ورځنی خبر شی هېڅکله به ئی دغسی لنډی لنډی خلاصی نکړی او ډېر جزئیات به ئی هم له نظر لاندې ونیسی ځکه چه هلته به دغه شان واقعات له عجایبو او غرایبو څخه ګڼل کېږی او د لیکونکی ډېر زیات دقت به جلبوی مګر دلته هغه شان نه تلقی کېږی او د لیکونکی زړه زور نه اخلی چه په ډېر شد و مد ئی تصویر کړی.

بله دا چه یوه واقعه د وقوع په وخت کښې د حکایت په صورت بیانېږی نه د افسانی په شکل. پدی مورد کښې همدغومره ویل کافی دی چه سړی ووائی په هغه ځای کښی چه امران او واکداران د چا ناموس د هغه له لاسه ایستلی شی نو مالونه او جایدادونه به څنګه نشي اخستلی په دغسی محیط کښی رشوت اخستل دا استعداد نلری چه څوك پری رومان ولیکی او د چا تعجب جلب کړی.

دا واقعات او حوادث هم د لوښو او ظروفو مثال لری چه وروسته تر ډېرو کلونو په یوه موزیم کښی د تعجب او غرابت شکل و صورت پیدا کوی یا په یوه بل هېواد کښی بل شان معلومېږی.

دغه شیان چه اوس مونږ په موزیم کښی ګورو یو وخت په هر کاله کښی موجود او هره ورځ لیدل کېده په هغه وخت کښې چا دې شیانو ته په دغه نظر نه کتل چه نن مونږ ورته ګورو همدغه سبب دی چه اوس مونږ دغه فجایع په هغه نظر نشو لیدلی چه نوی نسل ئی ګوری. اوس زمونږ ادبا او شعرا چه حساسیت ئی له نورو زیات دی په دغسی واقعاتو متاثر کېږی او په حساسیت ورته ګوری مګر د نورو خلقو په نظر کښی عادی او مانوس معلومېږی. مونږ په یوه مظلومه دنیا کښی پیدا شوی او لوی شوی یو زمونږ شعور او ادراك د کوچنیتوب له وخته د فجایعو او مظالمو منظری ډېری لیدلی دی مونږ چه اول ځل سترګی غړولی دی یو انسان مو حلال او مذبوح لیدلی او ځینی نور مو د قاتلانو او غلو په نامه پیژندلی دی ځکه ښه نشو پوهېدلی چه زمونږ په رمه کښی پسونه او لېوان ګډ ګرزی او شپانه ئی له رمی نه نشی بېلولی بلکه ډېر ځله ئی پېژندلی هم نشی. پدی ملك کښی د چنګیز او هلاکو طوفانونه راغلی او دلته داسی خلقو حکومت کړی چه د سرونو مناری ئی جګی کړی او د انسانانو سترګی ئی ایستلی دی هغه ړوند خان چه خپل یو ځوی ئی په بل مړ کړ د هغه سترګی هم د هغه وخت حکومت ړندی کړی وی. پدی ځای کښی خان او ملك ډېره موده بی قانونه حکومت کړی او حاکم و کوتوال په هیچا باندی هیڅ رحم نه دی کړی. دلته سید او ملا له ظالمانو سره معاونتونه کړی او ځینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحانیون ئی هم په اخره کښی بل راز شویدی او په بله جامه کښی ئی خلقو ته تکلیفونه رسولی دی. دغه راز راز ظلمونه چه دلته تاریخچه او د قدامت حق لری یوی داسی مرحلی ته ورسیده چه ظلم او جبر دوهم طبیعت بلکه اول طبیعت شو او غیر طبیعی مظاهر ئی ځرګند شوه. له دغو مسلسلو ظلمونو نه په مونږ کښی بدبینی دښمنی عدم اعتماد او اجتماعی تنفر پیدا شو او مونږ ئی لکه وحشیان غرونو ته وخیژولو مونږ اوس سمی ته په انسانه نه راښکته کېږو او په غرونو کښې له لیوانو او پړانګانو نه دومره نه وېرېږو لکه چه په ښارونو کښی له انسانانو ډارېږو او له کوتوالیانو نه مو زړه چوی.

دغو اوضاعو په مونږ کښی وحشیانه او ارتجاعی انقلابونه پیدا کړه او زمونږ سته ئې و اېستله دا عادت دی چه له ظلم نه ظلم پیدا کېږی او د ظالم و مظلوم جوړه په هېڅ شان نه راځی. د حاکمانو او کوتوالیانو ظلم د ملت او حکومت تر مینځ دښمنی پیدا کړه او د حکومت بناګانی ئی ونړولی. د خلقو په نظر کښی غله له دغسی کار دارانو نه ښه راغله او غلو موقع پیدا کړه چه زمونږ شاهی ارګ لاندی کړی. هماغه غله چه ما د شهید له واقعی نه وروسته د قاتلانو او خونیانو په نامه وپېژندل د منصبونو خاوندان شو او لویو رتبو ته ورسېدل. هغه غله چه په غرونو کښی ئی ځای نه و په ښارونو ئی استیلاً وکړه او جرنیلان شوه. د دوی په راتګ د مملکت په هره خوا کښی جنګونه شروع شوه او د افغانستان ځلمی پخپل مینځکښی لکه لیوان او لیونیان ونښتل د مملکت په زړه کښی د حسد او نفاق اورونه بل شوه او لمبی ئی ټولو ځایونو ته ورسېدی. د انقلاب اسباب او موجبات البته ډېر شیان و او په ظاهره دغه مجادله د مذهب په نامه وشوه مګر هر څوك پوهېږی چه اصلی عامل څه شی و؟ غله ولی کامیابه شوه؟ خلق ولی د غلو ملګری شوه او له رشوت خورو مامورینو او ظالمانو حاکمانو نه ئی په څه دوی ښه وګڼل؟ قدرت دلته دا وښودل چه له پټو غلو نه ښکاره غله ښه دی او عالم مثال دا تقاضا درلوده چه د دغو زمامدارانو په ځای غله کښېنوی. که زمونږ کارداران غله او ظالمان نه وای که دوی په روښوتونو د مظلومو شهیدانو وینی نه خرڅولی یو یتیم ئی د هغه د پلار قاتل ته نه سپارلی د یوه مظلوم شهید ښځه په جبری نکاح نه بندی کېدلی، یوه عفیفه پیغله د دښمن په لاس نه خرڅېدلی او د غلو پرده داری نه کېدلی غل نه کوتوال کېدلی هغه کارونه چه غله کوی حاکمانو نه کولی او حکومت د ملت په نظر کښی ظالم د ظالمانو ملګری د غلو حامی د رشوت خورو طرفدار نه وای معرفی شوی غلو د غومره قوت نشو موندلی او رعیت هېڅکله د غلو لښکر کېده نه مګر مونږ په رڼا ورځ ولیده چه غله راغله سیدان، حضرتان، ملایان ئی ملګری و، رعیت او ولس ئی شاته ولاړ و او مسلمانانو په مساجدو کښی ورته دعا ګانی کولی. دوی ډېر ژر کامیابه شوه امامانو او خطیبانو د دوی په نامه خطبی ولوستلی، د دوی سکه په وطن کښی رایجه شوه او د مملکت کار داران د دوی له وېری د یوه او بل په کور کښی د غلو په شان پټ شوه. دغه وضعیت تر یوه وخته دوام وکړ او په آخره کښی د لوی خدای په اراده د اعلیحضرت شهید په قیادت او د ملت په وروستی فکر او فداکاری غله له سلطنتی قصره ووتل او داړه مار مغلوب شوه مګر دا باید ووایو چه غله اوس هم بیخی نه دی ورك او زمونږ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکتي دوايرو کښې په بله جامه او بل رنګ کښې کار کوي چه زمونږ پوليسان ئې نشي نيولی بلکه پوليسان ئې له امر او حکم لاندې دي. هر څوك دغه غله نه پېژنی ځکه چه شکل و قيافه ئې بل راز ده او نوم ئې هم بدل کړيدی په يوه ځای کښې ورته خلق علاقدار وائی په بل ځای کښې ورته مامور صاحب يا حاکم صاحب ويل کېږی او په ځينو مقامونو کښې ئې له دی نه هم لوړ القاب پيدا کړيدی. دا عادت دی چه که سړی له يوه ظرف او لوښی نه د خاورو تيل خالي کړی او تول وښنوی بوی ئې تر ډېره وخته نه ځی او چه هر وخت يو اور لګيت څوك ولګوی او ورنږدی ئې کړی سمدلاسه اور اخلی او سړی پوهېږی چه يو څه تېل لا پاته و چه مونږ نشو ليدلی او زمونږ په نظر کښې هېڅ نه معلومېده غله هم زمونږ له نظره پټ دی او د غلو دا عادت دی چه ځان پټ ساتی او په پټه کار کوي.

مونږ بايد دا غله وپېژنو او کشف ئې کړو. ما له ډېر پخوا وخته تر دی وخته پورې د غلو تعقيب کړيدی او د دوی لاری مې خارلی دی که دوی په بيوك کښې سپاره وی يا په شورليټ کښې زه ئې پېژنم که په ډېره لوړه چوکۍ کښېني هم رانه نه غلطېږی که پير شی او که فقير شی زه غل پيژنم او پوهېږم چه دا څوك دی او څه کوی؟ مونږ بايد غله ورك کړو او چا ته د غلا موقع ورنکړو که يو غل ډېر معتبر وی او لوړ مقام ئې اشغال کړی وی بايد غل ورته ووايو او د مملکت دښمن ئې وبولو.

زمونږ په وطن کښې غله واليان شوه جرنيلان شوه وزيران شوه بلکه تاج و تخت ته ورسېدل مګر مونږ هغوی غله ګڼل او مجادله مو ورسره کوله. دا مجادله بايد اوس هم پرې نږدو او دوام ورکړو ځکه چه غله بيخي ورك نه دی او ډېرې چوکۍ ئې اوس هم نيولی دی.

مونږ بايد پدی پوه شو چه غله هم لکه د سينما اکتران په ډېرو رنګونو کښې ځان ښکاره کوی او په هره طبقه کښې موجود دی. ځينی کسان شته چه خلق ئې د دی دپاره په لمانځه کښې دمخه کوی چه په وروسته صف کښې د خلقو پنې پټوی نو دغسی پيشوا امام نه وی بلکه غل وی او ضرورت وړاندې کړی وی. يو وخت څو تنه غله کوم ځای ته ولاړه او څو اسونه ئې له يوه کلی نه په غلا را وايستل دوی چه له کلی نه بيديا ته را ووتل په کلی کښې نغاره وشوه چه د غلو تعقيب وکړی او اسونه را وګرزوی، غله پوه شوه چه په دوی پسې چيغه را اوزی او دوی تربنه نشي خلاصېدلی ځکه چه هغوی د اسونو په سپرلی او ځغلولو کښې ډېر مهارت لری او دوی لاندی کوی د غلو مشر چه يو سپين ږيری سړی و او د غلا په فن کښې استاذ و له خپل اس څخه ښکته شو او ملګرو ته ئې وويل: تاسی اسونه په دغه بيابان کښې لمر خاته خواته ولئ او ډېر ګړندی ځی زه به دلته ستاسو د نجات دپاره پاته شم هغوی دا خبره ومنله او په هماغه خوا روان شوه د غلو مشر جای نماز او سپين څادر چه د ضرورت دپاره ئې له ځانه سره پټ ساتل را واېستل جای نماز ئې د زيارت پخوا کښې لاری ته نږدې وغوړاوه او سپين څادر ئې په سر واچاوه تر څو چه د کلی چيغه را رسېدله ده څو رکعاته نفل هم کړی و او د غلو د نجات دعائی کوله د کلی خلقو چه د زيارت له څنګه سپين ږيری زاهد او عابد په مسئله باندې ناست وليد چه دواړه لاسونه ئې د خدای دربار ته نيولی او دعا کوی له ده نه ئې په ډېر احترام تپوس وکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه غله کومسی لاړه سپین ږیری شیخ په خوله هېڅ ونه ویل او په لاس ئی لمر پېواته خواته اشاره وکړه هر کله چه د دغسی خلقو په اشاره خلق درومی او ډېر ډېر کارونه کوی هغوی هم د ده ومنله او په هماغه لوری روان شوه. دی یوه شه چه غلو ته می نجات ورکړ او خلق می ګمراه کړه نو خپل جای نماز ئې وځانډه او په غلو پسی روان شو. وګورئ کله غل زاهد کېږی هم او په دغه ډول غلا کوی مونږ باید غل او شیخ وپېژنو او په هر چا تېرنه اوزو.

دغه تحویلداران چه په دوایرو کښی ګورئ په دوی کښی هم داسی غله شته چه د بیت المال سېه باسی او په کال کښی په زر هاؤ روپۍ غرقوی له دوی سره هم ډېر ماموران مدیران او لوی لوی خلق په غلا کښی شریك وی او ډېر ډېر کارونه کوی. زما یوه ملګری حکایت کاوه چه څو کاله پخواه زه او یو بل سړی چه دواړه له یوی کورنۍ وو دونه کړی و یو ځای رسمی دوایرو ته راغلو ما څو کاله تعلیم کړی و او کتابونه می لوستی و زه کاتب شوم او هغه د دی لامله چه بی تعلیمه و تحویلدار مقرر شو زه پدی څو کالو کښی مدیریت ته ورسېدم او هغه اوس هم تحویلدار دی مګر په کلی کور کښی د هغه اعتبار له ما نه ډېر زیات دی او زما مدیریت څوك په دوه توته نه اخلی ما پخپل حیات او خپل کور کښی هېڅ بهبود حاصل نکړای شو او تحویلدار ډېری زمکی واخستلی او لوړې بنګلی ئی جوړی کړی هغه علاوه په نورو شیانو دری ودونه نور هم وکړه او اوس ئی څلور ښځی په کاله کښی ناستی دی د ده یوه ښځه زما بنینه ده او زما کوچنیان کله کله د خپلی ترور د لیدو دپاره تحویلدار کره ورځی چه بېرته راشی تر څو ورځو د هغه د کاله قصې نه تمامېږی، یو ئی د رادیو صفتونه کوی بل وائی په کور کښی ئی ډېری ښی قالینی اواری دی او په میزونو او رفونو باندی ئی ډېر ښایسته لوښی ایښی دی. دا صفتونه چه تمام شی بیا نو له ما نه خواهش کوی چه مونږ ته هماغسی رادیو واخله او هماغه شان کالی راته جوړ کړه.

زما د ځوی زړه هم دا غواړی چه د تحویلدار د ځوی په شان دریشی ولری او هماغه شان بوټونه په پښو کړی. د هلکانو مور خو هېڅکله خپلی خور کره نه ورځی او که هغه هر څومره جوابونه راولېږی دائې په یوه بهانه ردوی او جواب ورکوی، داسی نه چه زه ئی منع کوم او هلته ئی نه پرېږدم بلکه څو ځله ما هم ویلی دی چه زه ولاړه شه! خور دی خوابدې کېږی او ګله کوی مګر هغه زما هم نه منی او یوه پلمه برابروی چه ما قانع کاندی. که څه هم دا ما ته نه وائی مګر زه پوهېږم چه دا ولی نه ځی او څه شی د خپلی خور له کاله نه ایساره کړېدی؟ دا که څه هم د یوه مدیر ښځه ده مګر جامی ئی د تحویلدار ښځو غوندی نه دی او هغه ګانې چه هغوی ئی لری دا ئی نلری نو که هلته ولاړه شی او د هغوی هستی او خپله نیستی وګوری سترګی ئی نه غړېږی او دغه وضعیت نشی لیدلی. په یوه اداره کښې چه دغسی تحویلدار موجود وی هلته ارو مرو د شعبو امران هم ډېرې ګټی لری او ډېر کسان د تحویلدار په غلا کښې شریك وی او دغه شان مدیران په دوایرو کښی ډېر لږ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومی غلا ګانی چه په دوایرو کښی د قلم خاوندان او میرزایان کولی شی هغه په بل ځای کښی نشی کېدلی که تاسی په دوایرو کښی لږ غوندی بلد شئ او د دوی له کارونو خبر شئ ډېر تعجب به وکړئ.

هغه کال په یوه تفتیش کښی معلومه شوه چه یوه لوی سړی یوازی د حیواناتو له اذوقی نه سل خرواره بوس او څو خرواره اربشی خوړلی وی. دا غلا که څه هم په تول ډېره درنه ده مګر د معنی په لحاظ ډېره سپکه غلا ده او سړی افسوس کوی چه مشران او لوی خلق د بوسو او اربشو په غلا هم نه شرمېږی. دی خلقو په غلا کښې ډېر مهارت پیدا کړیدی او په هر شی کښی غلا کوی دوی اوس په خاره زمکه کښی هم ځانونه مړولی شی او له هېڅ نه ډېر څه بودوی.

یوه چا قصه کوله چه زما مزدور کله چه له بازاره د یوه غیران سودا راوړی نو یو غیران او پنځه ویشت پوله پکښی ځینی وختونه دی وخوری دا خبره هر چا ته له حقیقته لږ غوندی لري ښکاره شوه او په ظرافت ئی محموله کړه هغه وویل زه رښتیا وایم ټوقه نه کوم ما یو ځل دی بازار ته په سودا پسی ولېږه ببرته تش راغی چه پیسی رانه ورکی شوی بل غیران می ورکړ په هغه کښی ئی هم پنځه ویشت پوله پټ کړه او پوره سودائی رانوړه زمونږ یوه ملګری وویل دا ستا مزدور خو د حسن له مزدوره هم په غلا کښی زیات مهارت لری. ملګري ټول متوجه شوه چه د حسن مزدور به لا څنګه وی؟ هغه وویل حسن نوماند یو سړی و د هغه یو غل مزدور په برخه شو چه په هره سودا کښی به ئی څو پیسی پټولی، یوه ورځ حسن دری غېرانه ورکړه چه ده ته په بازار کښی یو مهر جوړ کړی د مهرونو قسمت معلوم و چه په یوه توری (حرف) یو غیران مهر جوړوونکی اخلی او هېڅ زیات و کم پکښی نه وی. د حسن نوم دری توری و او دری غیرانه کېده مزدور چه مهر کن ته ورغی ورته ئی وویل زما نوم خس دی ما ته یو مهر جوړ کړه او دغه یوه روپۍ خپله اجوره واخله مهر کن چه (حس) ولیکه د (ح) په توری باندی ئی ټکی اینبوده چه (خس) شی مزدور ورباندی غبر کړ چه دا ټکی د (س) په لمنه کښی کېږده او هلته ئی مه ږده مهر کن ورته وویل له دېنه خو دری توری جوړېږی او اجوره ئی دری غېرانه کېږی مزدور ورسره جګړه شروع کړه چه زما درباندی یو ټکی حق دی په هر ځای کښی چه زه وایم هماغلته ئی کېږده مهر کن په سوال و جواب له خپل کاره واوت او نور تاوان ئی هم کېده نو له ناکامه له یوه غیرانه تېر شو او مهر ئی په یوه روپۍ ورکړ مزدور چه خپل بادار ته مهر راوړ د هغه دا یقین و چه پدی سودا کښی ئی هېڅ نه دی پټ کړی او د غلا دپاره هېڅ امکان نه و موجود مګر هغه خپل کار کړی و او د خپل فن له مهارت نه ئی استفاده کړی وه. زمونږ ځینی مامورین او کارداران چه په تور و سپین پوهېږی او له تورو سره کار لری د غلا دغه راز چلونه او چمونه ورته ډېر ښه معلوم دی او په داسی ځای کښی چه غلا هېڅ ممکنه نه ده غلا کولی شي او د غلا دپاره لاره برابروي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library